

ПОЛІТИЧНИЙ АНАЛІЗ ШЛЯХІВ ВИРІШЕННЯ ПОЛІТИЧНОГО КОНФЛІКТУ НА ДОНБАСІ

Актуальність дослідження. Політичний конфлікт на Сході України триває вже понад п'ять років. Військові дії доволі виснажливі та затяжні, що спонукає до пошуку нових варіантів їх негайного припинення. Ситуація складається таким чином, що гине мирне населення, гинуть військові, страждає економіка країни. Вирішення конфлікту потребує повної мобілізації сил керівництва держави та її населення.

Дослідження проблеми політичних конфліктів та трансформації займаються такі науковці як: А. Бандурка, В. Друзь, М. Пірен, А. Ішмуратова, О. Валевський, О. Литвиненко, М. Панов, А. Пойченко, І. Бекелпкіна, В. Танчер та ін.

Мета дослідження: здійснити аналіз можливих шляхів вирішення політичного конфлікту на території Донбасу.

Об'єкт дослідження: політичне та соціальне становище на Донбасі.

Предмет дослідження: особливості та варіанти шляхів вирішення конфлікту на сході України.

Виклад основного матеріалу. Незважаючи на те, що деякі політики намагаються характеризувати політичний конфлікт як громадянську війну або конфлікт інтересів в середині країни, він є політичним конфліктом двох країн, і це є очевидним з перших днів його розвитку.

З часу виникнення конфлікту народ веде активну боротьбу, однак це не може продовжуватись вічно і потрібні серйозні кроки з боку керівництва. Влада розуміє ситуацію, тому приймає міри, нажаль ще не достатні для вирішення збройного конфлікту на Сході.

Шляхами вирішення політичного конфлікту на території Донбасу можуть стати:

1. Рішучі повномасштабні військові дії. У випадку якщо Росія почне відкриту збройну агресію такий сценарій стане єдиним рішенням. Мирне врегулювання стане неможливим. В Україні просто не буде виходу, прийдеться будь-яким можливим способом захищати свою незалежність. Буде повна мобілізація всіх сил та наявних ресурсів, залучення мирних жителів, введення воєнного стану і орієнтація на повне беззаперечне знищення ворога, який дозволив собі порушити цілісність.

Якщо Росія потерпить поразку, при такому розвитку подій гаряча тема приналежності Донбасу і Криму закрийється сама собою, піріри прибічники «руського мира» зупинять свою активність, нарешті з'явиться можливість для справжнього патріотичного виховання майбутніх поколінь. Майже всі гострі питання у відносинах Україна-Росія остаточно вирішаться, про «братерські відносини» не буде й мови, взагалі будь-яка взаємодія обох країн буде зведена до мінімуму або зовсім відсутня [1, с. 1].

2. Ізоляція чи відтинання тимчасово окупованих територій. Якщо Україна вибере такий варіант подолання конфлікту, їй прийдеться остаточно та безповоротно відмовитись від територій, які намагається захопити окупант. Такий розвиток подій є не вигідним нашої країни, оскільки це вплине на її економіку, також потрібно буде постійно слідкувати за небезпечним сусідом, бути готовим в будь-який момент до нового вторгнення, будувати потужні оборонні споруди та тримати бойову техніку наготові постійно.

Будь-які відносини з країною-агресором будуть припинені, українцям буде неможливо їздити туди заробляти гроші, буде збудована надійна «захисна стіна».

Так, такий розвиток подій деякі політологи вважають цілком ймовірним, в світовій історії траплялись випадки коли країни втрачали частину своїх історичних земель, та змогли адаптуватися існувати без них. Яскравим прикладом тому є Грузія, Сербія, Молдова.

Проте недоліків в такому сценарії є більше ніж переваг. Престиж країни на світовій арені після такого вирішення конфлікту остаточно і безповоротно впаде.

3. Визнання автономії Донбасу. Можливим варіантом розв'язання конфлікту є пошук компромісу, точніше підбір вигідних для Росії умов та оформлення договору на основі нехтування своїми інтересами та інтересами західних партнерів. Таким чином прийдеться відмовитися від Криму і визнати автономію Донбасу. Якщо держава вибере цей спосіб врегулювання конфлікту, вона втратить частину своєї незалежності, її перестануть сприймати як повноправного партнера західні держави, є великий шанс повторення минулих історичних подій. Україні не слід чекати покращення умов життя та економічного розвитку у випадку вибору такої стратегії розвитку конфлікту.

Щасливе спільне політичне майбутнє України та Росії неможливе, про це свідчать події минулих років, якими так багата українська історія. Такий сценарій є безглуздом і самогубним для держави, це розуміють всі, це показали тисячі втрачених життів військових та мирних жителів лише за п'ять років конфлікту, а така ситуація навіть після повного врегулювання може повторитись в будь-який момент.

Спроба вирішити конфлікт за таким сценарієм викличе масові протести в Україні, з вимогою відставки українського керівництва, наслідком чого, врешті-решт, стане повна внутрішня дестабілізація в державі. Така ситуація створить ідеальні умови для втручання Москви у внутрішні справи України і продовження російської агресії [3, с15].

4. Заморожування конфлікту на невизначений термін. Незважаючи на те, що країна-агресор чекає повної капітуляції з боку України, такий розвиток подій скоріш за все її також влаштує. «Заморожування» передбачає те, що окуповані землі фактично залишаться в складі України, можливо їм буде надано особливий стан, повноваження або статус. Росія буде мати також доступ до територій або ж влаштує на посади місцевої влади своїх маріонеток, які будуть виконувати всі вказівки російського керівництва.

Оскільки землі будуть залишатись нашою територією, Україні прийдеться відбудовувати зруйновані райони, що нанесе значний удар економіці. Тим не менше, ризик повторення ситуації з окупацією буде присутній завжди.

Реалізація цього сценарію приведе до гальмування шляху до Європи. Результатом стане постійна політична нестабільність, економічний тягар в особі «постраждалих» регіонів-утриманців. Спокійне співжиття з країною-агресором звичайно буде неможливим, загроза для українських земель завжди буде існувати тою чи іншою мірою.

Тим часом припинення активних бойових дій на Донбасі і «примирення» за таким сценарієм дасть привід європейським країнам для зняття санкцій із Російської Федерації та її політичних лідерів, відновлення економічних зв'язків, що сприятиме економічному зростанню Росії. Паралельно, лідери європейських країн отримавши можливість повністю переключити свою увагу на вирішення проблем усередині ЄС, що сприятиме зростанню їхніх політичних рейтингів, на протипагу посиленню «втоми» від продовження російсько-українського конфлікту.

Так, цей шлях веде до досить швидкого припинення активних бойових дій на Донбасі, але на жаль в перспективі Україна залишиться малопривабливою державою перманентної кризи зі значною кількістю представників різних міжнародних організацій, торгівлею гуманітарною допомогою, колосальним обігом контрабанди, нелегальної зброї та наркотиків і тисячами «блакитних касок» на лінії розмежування. Період існування конфлікту в «замороженій» формі невідомий, як і його результати. Історичний досвід показує, що такі процеси можуть продовжуватися на протязі десятиків років, а в результаті Україна повернеться до того, з чого починала, розпочавши нове коло антагонізму. Вирішення проблеми

таким шляхом задовольнить інтереси Європейського Союзу та Росії, однак для України цей шлях не принесе позитивних результатів, особливо в далекосяжній перспективі [6, с. 86 - 89].

5. Відсутність активних військових дій з відсутністю досягнення повного миру та спокою («Ні війни, ні миру», або «обмеженої війни і перманентних переговорів»). Цей шлях не зможе допомогти справитись з проблемою, адже постійні переговори які не даватимуть результатів, тимчасові «примирення» і «нова агресія» будуть замінювати одне одного, економіка країни буде постійно падати, життя мирного населення погіршуватися, як результат можуть початися заворушення та посилюватись політична нестабільність. Санкції Європи проти агресора будуть частково стримувати його активні дії, та вони не спроможні зупинити повністю.

Втілення цього сценарію потребуватиме політичних умінь і моральної витримки, збройних сил швидкого реагування та спеціального призначення, гнучкої й креативної дипломатії, витонченої і «в'їдливої» пропаганди.

Такий сценарій робить можливим досягнення максимального результату з найменшими жертвами і втратами, хоч й потребує багато часу, вміння та терпіння для свого втілення [10, с. 8].

Висновки. В ході дослідження ми дійшли до наступних висновків:

Кожен з зазначених сценаріїв теоретично можливий і несе в собі більші чи менші ризики для народу та держави в цілому. Неможливо підібрати сценарій, що ідеально підійде для вирішення нинішньої ситуації в країні. Влада повинна прикласти максимальні зусилля щоб знайти оптимальний вихід з найменшими ризиками для незалежності і цілісності держави та безпечного життя народу.

Вибір сценарію «заморожування» конфлікту є безперспективним і вкрай небажаним для держави, хоча є ризик, що внутрішні і зовнішні обставини змусять Україну прийняти рішення на користь його використання.

В такому разі одним із варіантів виходу може бути наступний: Україна погоджується піти на деякі ризики, однак вона повинна поставити умову, яка полягатиме у компенсації цих ризиків і висунути свої вимоги. Тільки в даному випадку на нашу думку може бути досягнутий оптимальний баланс інтересів.

Література

1. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.
2. Горбулін В. П. «Гібридна війна» як ключовий інструмент російської геостратегії реваншу / В. П. Горбулін [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/internal/gibridna-viyuna-yak-klyuchoviy-instrumentrosiyskojygeostrategiyi-revanshu_.html.
3. Ковальчук Я. Перемир'я 2.0 – коротке затишся чи мирний механізм урегулювання конфлікту на Донбасі? / Я. Ковальчук // Апостроф, 12 вересня 2014 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://apostrophe.com.ua/article/politics/2014-09-12/peremirya-20-korotke-zatishshya-chi-mirniy-mehanzm-uregulyuvannya-konflktu-na-donbas/370>.
4. Єрмолаєв А. Збройний конфлікт на Донбасі: оцінки, пропозиції, сценарії подолання / А. Єрмолаєв, О. Маркеева, В. Потаненко, С. Денисенко, В.Щербина // Інститут стратегічних досліджень «Нова Україна». – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://newukraineinstitute.org/new/417>.
5. Єрмолаєв А. Нові реалії – нові сценарії. Донбас між сепаратизмом та реінтеграцією / А. Єрмолаєв // Інститут стратегічних досліджень «Нова Україна». – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://newukraineinstitute.org/new/544>.
6. Магда С. В. Гібридна війна: Сутність та структура феномену / С. В. Магда. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/2489/2220
7. Майборода О., Рафальський О. Загальнонаціональні та регіональні інтереси в сучасній Україні // Регіональні версії української національної ідеї: спільне і відмінне. Збірник статей. – К.: Світогляд, 2005. – С. 86-89.
8. Люткене Г. В. Некоторые новшества в интерпретации войны на Западе / Г. В. Люткене // Вестник Военного университета. – 2010. – № 2 (22). – С. 170 –174.
9. Політологія [Текст]: навч. посіб. / Т. В. Гончарук-Чолач, О. М. Рудакевич, М. Гурик [та ін.]; за ред. Т. В. Гончарук-Чолач. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2019. – с. 320.
10. Чупрій Л., Загребельний О. Стан і сценарії розв'язання військово-політичного конфлікту на сході України в контексті подолання агресії Росії // Російська окупація і деокупація України: історія, сучасні загрози та виклики сьогодення: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції / Упор. П. Гай-Нижник. – К.: «МП Леся», 2016. – С. 265 – 288
11. Соцопрос: Большинство украинцев видят выходом из конфликта на Донбассе мирные переговоры – 09 августа 2015 г. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://gordonua.com/news/society/Socopros-Bolshinstvo-ukraincev-vidyat-vyhodom-iz-konflikta-na-Donbasse-mirnye-peregovory-90500.html>
12. Яворська Г. Безпекова політика України в контексті формування системи колективної безпеки в Європі / Г. Яворська // Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/421/>